



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.025.02.2020

prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
Rektor
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ul. Henryka Wieniawskiego 1
61-712 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/026 – Finansowanie szkolnictwa wyższego

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (dalej: UAM lub Uczelnia) ul. Henryka Wieniawskiego 1 61-712 Poznań
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bogumiła Kaniewska, Rektor, od 1 września 2020 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Andrzej Lesicki, Rektor, od 1 września 2016 r. do 31 sierpnia 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działalność badawcza i rozwój naukowy pracowników uczelni publicznych. 2. Działalność dydaktyczna uczelni i oferta kształcenia. 3. Wydatkowanie środków publicznych przez uczelnie publiczne.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020 (do dnia zakończenia kontroli ¹) z wykorzystaniem danych z okresu wcześniejszego w celach porównawczych
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	1. Joanna Piasecka-Girguś, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/137/2020 z 23 października 2020 r. 2. Aleksandra Koszarek, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/143/2020 z 19 listopada 2020 r.

(akta kontroli str. 1, 2, 4-5)

¹ tj. 21 grudnia 2020 r.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Uczelnia, w latach 2018-2020 (do dnia 21 grudnia), dysponowała wystarczającymi środkami finansowymi na prowadzenie działalności badawczej i dydaktycznej. W zakresie działalności badawczej i rozwoju naukowego pracowników stwierdzono, że wprowadzone zostały rozwiązania motywujące pracowników badawczo – rozwojowych do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Ogólna liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni i liczba nauczycieli zatrudnionych w grupie badawczo-dydaktycznej w poszczególnych latach objętych kontrolą utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Zwiększyła się natomiast liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w latach 2018 – 2020 w grupie badawczej z 5% do 6% ogólnej liczby nauczycieli akademickich i zmalała liczba nauczycieli zatrudnionych w grupie dydaktycznej z 24% do 22%. W 2019 r. wzrosła w stosunku do 2018 r. liczba nadanych stopni doktora i doktora habilitowanego o odpowiednio 10 i 46, a w 2020 r. (do 30 września) liczba ta wyniosła odpowiednio 68 i 79.

W zakresie działalności dydaktycznej i oferty kształcenia ustalono, że w Uczelni realizowano obowiązujące procedury w zakresie ocen i doskonalenia programów studiów oraz weryfikacji realizacji efektów uczenia się. W okresie objętym kontrolą utworzonych zostało 34 kierunków kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz na jednolitych studiach magisterskich.

W latach 2018-2020 (do dnia 30 września) Uczelnia otrzymała ze środków pozostających w gestii Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w formie dotacji podmiotowej oraz subwencji łącznie 1 578 273,6 tys. zł. Udział dotacji podmiotowej i subwencji w przychodach ogółem Uczelni spadł z 79% w 2018 r. do 77% w 2020 r. (30 września). W latach objętych kontrolą Uczelnia osiągnęła zysk w wysokości odpowiednio: 24 431,3 tys. zł, 45 578,4 tys. zł i 57 652,5 tys. zł (stan na 30 września 2020 r.).

Poddane badaniu środki w łącznej kwocie 3 850,6 tys. zł z przeznaczeniem na zadania inwestycyjne oraz związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształcenia na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzenia działalności naukowej zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Badanie 468 wniosków⁴ (31% wniosków ogółem) o zwiększenia stypendiów doktoranckich dla nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów w uczelni wykazało, że środki z dotacji na te zadania zostały wydatkowane zgodnie z ustalonymi w Uczelni zasadami.

Sprawozdania finansowe były corocznie poddawane badaniu przez firmę audytorską.

W Uczelni realizowano i monitorowano „Strategię Rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na lata 2009 – 2019”⁵. NIK wskazuje, że w przedmiotowej Strategii nie zwymiarowano (np. liczbowo bądź procentowo) wskaźników osiągnięcia mierników/rezultatów, co uniemożliwiało dokonanie oceny, w którym momencie, i czy w ogóle, poszczególne cele oraz efekty zostały osiągnięte.

Przyjęta została także „Strategia Rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na lata 2020 – 2030”⁶, jednakże dopiero na marzec 2021 r. planowane jest zakończenie prac nad jej konkretyzacją m.in. w zakresie zadań do

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Wnioski złożone w latach akademickich 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021.

⁵ Dalej: Strategia 2009-2019.

⁶ Dalej: Strategia 2020-2030.

poszczególnych celów operacyjnych, w tym również wskaźników ilościowych i jakościowych.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na powierzaniu nauczycielom akademickim w grupie badawczo-dydaktycznej prowadzenia zajęć w godzinach ponadwymiarowych w wymiarze przekraczającym ustawowe limity dwukrotności pensum oraz wydatkowaniu środków dotacji na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, studia doktorskie, kształceniem na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej niegospodarnie i bez zachowania zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru środków służących osiągnięciu założonych celów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁷ kontrolowanej działalności

Dane wstępne

Zgodnie ze Statutem⁸, w Uczelni ustalono dwanaście typów jednostek organizacyjnych, z czego, zgodnie z Regulaminem organizacyjnym⁹, w skład struktury organizacyjnej weszły: szkoły dziedzinowe (pięć składających się z 20 wydziałów, które mogą posiadać m.in. następujące jednostki organizacyjne: instytuty, katedry, zakłady, pracownie oraz stacje naukowe), szkoły doktorskie (pięć), filie (cztery), centra uniwersyteckie (osiem) oraz Centrum NanoBioMedyczne, ośrodki uniwersyteckie (osiem) i jednostki ogólnouczelniane (dziewięć).

(akta kontroli str. 6 - 148)

OBSZAR

1. Działalność badawcza i rozwój naukowy pracowników uczelni

Opis stanu faktycznego

1.1. W Uczelni obowiązywała, przyjęta uchwałą Senatu¹⁰ Strategia 2009-2019, w której określono cztery cele strategiczne:

- a) Badania naukowe na światowym poziomie.
- b) Najwyższa jakość kształcenia.
- c) Uniwersytet otwarty na otoczenie.
- d) Uczelnia profesjonalnie zarządzana.

Do każdego celu strategicznego zostały określone cele operacyjne. I tak w zakresie badań naukowych były to:

- Wspieranie rozwoju naukowego pracowników i doktorantów.
- Interdyscyplinarność i umiędzynarodowienie badań naukowych.
- Wzmacnianie infrastruktury badawczej.
- Wdrożenie systemu ochrony i korzystania z własności intelektualnej.
- Utworzenie repozytorium wiedzy w obszarze badań naukowych.
- Opracowanie skutecznych procedur pozyskiwania środków na naukę w perspektywie 2014-2020.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Załącznik do Obwieszczenia nr 1/2020 Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 27 kwietnia 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu statutu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (dalej: Statut).

⁹ Wprowadzonym Zarządzeniem nr 358/2018/2019 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 30 września 2019 roku w sprawie wprowadzenia regulaminu organizacyjnego (dalej: Regulamin organizacyjny).

¹⁰ Uchwała z dnia 29 czerwca 2009 r. nr 73/2009.

W Strategii 2009-2019 do celów operacyjnych przypisane zostały działania, osoby odpowiedzialne, termin realizacji, wskaźniki/rezultaty oraz potencjalne źródła finansowania (bez określania potencjalnych przychodów). Przyjęte w Strategii 2009-2019 wskaźniki/rezultaty nie zawierały wartości początkowej i docelowej.

(akta kontroli str. 154-216)

Zarządzeniem Rektora nr 173/2013/2014 z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Systemu Zarządzania Strategicznego określono, że System Zarządzania Strategicznego tworzą: (1) Strategia Rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; (2) Strategie rozwoju podstawowych jednostek organizacyjnych UAM; (3) Karty strategiczne; (4) Priorytetowe programy strategiczne. W ww. zarządzeniu zobowiązano dziekanów wydziałów do corocznego sporządzania sprawozdań z realizacji celów strategicznych. Natomiast powołany przez Rektora zespół miał dokonywać corocznej oceny realizacji celów strategicznych. Priorytetowe programy strategiczne na lata 2018-2019 zostały określone w zarządzeniu Rektora nr 199/2017/2018 z dnia 28 stycznia 2014 r. i były nimi m.in. opracowanie koncepcji funkcjonowania Uczelni w nowych warunkach prawnych oraz opracowanie statutu; przyporządkowanie nauczycieli akademickich do nowych dyscyplin w celu zwiększenia ich aktywności naukowej; wdrożenie strategii promocji nauki i wyników badań naukowych, powiązanie szkół doktorskich z badaniami naukowymi, wspieranie interdyscyplinarności badań oraz umiędzynaradawiania zespołów badawczych.

Sporządzane przez dziekanów roczne sprawozdania z działalności wydziałów odnosiły się m.in. do działań określonych w kartach strategicznych i zawierały w szczególności dane na temat: liczby nadanych stopni naukowych, studentów i doktorantów, publikacji naukowych; udziału w projektach międzynarodowych, konferencjach naukowych, szkołach letnich krajowych i międzynarodowych i innych, uzyskanych patentach, działaniach w zakresie popularyzacji i promocji nauki oraz o wydarzeniach związanych z działalnością wydziału.

Przewodniczący Komisji ds. Strategii i Zarządzania Uczelnią w kadencji 2016-2020 oraz Kierownik Biura Organizacyjno-Prawnego w wyjaśnieniach podali, że cele strategiczne takie jak np. stworzenie silnej i spójnej obecności UAM w społeczeństwie lokalnym oraz przestrzeni cyfrowej czy doskonalenie sprawności organizacyjnej oraz optymalizacja polityki kadrowej, mają charakter postulatywny i ciągły, ze swej istoty nie podlegający „terminowości” i ocenie ich efektywności poprzez wskaźniki. Dodali, że cel określony jako wspieranie interdyscyplinarności badań oraz umiędzynarodowienia zespołów badawczych został zrealizowany poprzez uzyskanie statusu uczelni badawczej, a cel strategiczny związany z internacjonalizacją procesu kształcenia jest realizowany w związku z przystąpieniem przez UAM do Konsorcjum Uniwersytetów Europejskich EPICUR. Strategia Uczelni opiera się na działaniach w wielu obszarach istotnych z punktu widzenia realizacji ustawowych zadań szkoły wyższej. Wielowątkowość celów strategicznych powiązanych z różnymi kierunkami działań nie pozwala w pełni na jednoznaczne wytyczenie mierzalnych i stałych wskaźników, co nie oznacza, że planowane działania nie zostały albo nie zostaną osiągnięte.

Ponadto Przewodniczący Komisji ds. Strategii i Zarządzania Uczelnią w kadencji 2016-2020 wyjaśnił, że corocznie przygotowywany jest dokument pn. Uniwersytet zaangażowany, stanowiący obok sprawozdania Rektora podsumowanie działalności Uczelni. W treści powyższego dokumentu zostały umieszczone informacje o osiągnięciach Uczelni w odniesieniu do czterech celów strategicznych określonych w Strategii 2009-2019.

Rektor wyjaśniła, że realizacja celów strategicznych była oceniana na poziomie wydziałów (sprawozdania Wydziałów) oraz pracowników w ramach oceny okresowej, a wyniki tej oceny stanowią integralną część wniosku o udział w pierwszym konkursie „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”.

(akta kontroli str. 245-453, 1816-1818, 2399-2401)

Strategia Rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na lata 2020-2030 została przyjęta uchwałą Senatu Uczelni z 28 września 2020 r. nr 4/2020/2021. W Strategii 2020-2030 zostały określone cztery cele strategiczne:

- a) Badania naukowe na światowym poziomie.
- b) Najwyższa jakość kształcenia.
- c) Uczelnia profesjonalnie zarządzana.
- d) Uniwersytet współkształtujący otoczenie społeczne, kulturowe i gospodarcze.

Do poszczególnych celów strategicznych określone zostały cele operacyjne. W zakresie badań naukowych określono UAM jako uczelnię:

- europejską posiadającą status uczelni badawczej dzięki doskonałości naukowej, rozpoznawalności na świecie badań naukowych prowadzonych w UAM oraz umiędzynarodowieniu zespołów badawczych,
- zaangażowaną w badania naukowe o fundamentalnym znaczeniu dla ludzkości, otwierającą przed ludźmi nowe możliwości oraz dającą odpowiedzi na najważniejsze i priorytetowe wyzwania współczesności,
- posiadającą zasoby kadrowe, lokalowe, organizacyjne i aparaturowe, pozwalające skutecznie konkurować naukowo i efektywnie współpracować z najlepszymi uczelniami w Polsce, Europie i na świecie,
- zapewniającą potencjał naukowy i niezależność naukową dzięki pozyskiwaniu środków na badania naukowe z wielu źródeł: publicznych, prywatnych, krajowych i zagranicznych,
- współpracującą z biznesem, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w celu zwiększenia ilości i wartości badań naukowych finansowanych przez sektor niepubliczny,
- realizującą strategię dynamicznego rozwoju dyscyplin naukowych, uwzględniającą podniesienie poziomu i efektywności nauki w Polsce, umiędzynarodowienie badań naukowych oraz zwiększenie jej wkładu w naukę światową, corocznie zwiększającą efektywność publikowania w czasopiśmie i wydawnictwach o wysokim poziomie naukowym,
- wprowadzającą zmiany w systemie organizacji, finansowania i promocji badań naukowych pracowników, doktorantów i studentów.

Prorektor ds. projektów badawczych i doktorantów wyjaśnił, że w Uczelni został powołany Zespół ds. Strategii Rozwoju UAM na lata 2020-2030 (na kadencję 2020-2024), którego zadaniem jest opracowanie celów szczegółowych i zadań do poszczególnych celów operacyjnych, w tym również wskaźników ilościowych i jakościowych, a zakończenie prac nad uszczegółowieniem strategii jest planowane w marcu 2021 r. Dodał, że kluczowe dla funkcjonowania nauki w UAM okazało się uzyskanie w 2019 r. statusu Uczelni Badawczej w ramach konkursu „Inicjatywa Doskonałości-Uczelnia Badawcza”, zarówno na etapie przygotowania wniosku, jak i w trakcie realizacji planu Uczelni Badawczej. Na potrzeby wniosku dokonano pełnej analizy SWOT Uczelni, w tym również ilościowego i jakościowego porównania UAM z innymi uczelniami w Polsce (UW, UJ, AGH, PW, UW, UMK, UŁ, UŚI, UZ) i za granicą (Uniwersytet w Kopenhadze, Ludwig Maximilian Universität Munich, Eotvos Lorand University (Węgry) i Uniwersytet Karola w Pradze) przy wykorzystaniu przede wszystkim narzędzi analizy bibliometrycznej. Na tej podstawie zdefiniowano

Priorytetowe Obszary Badawcze (POB), o najlepszych osiągnięciach naukowych, najlepiej rokujące na przyszłość, które warto dalej wzmacniać i rozwijać. Określono pięć takich obszarów wskazując jednocześnie najwybitniejszych doświadczonych naukowców, jak i naukowców młodego pokolenia, których wybitny dorobek jest niejako „wizytówką” UAM, wizytówką poszczególnych POB. Zgodnie z wymogami konkursu, wniosek Uczelni zawierał również proponowany zestaw wskaźników jakościowych i ilościowych umożliwiających ocenę stanu realizacji planu Uczelni Badawczej, jak również osiągnięcia zakładanych celów. Podał również, że przy okazji każdej oceny jakości badań naukowych (nazywanej oceną parametryczną czy też ewaluacją) proponowany jest zestaw danych liczbowych lub jakościowych, który ma umożliwić porównanie ocenianych jednostek ze sobą i wyłonienie najlepszych. Podobnie dzieje się przy ocenie jakości kształcenia. Choć są to narzędzia przydatne, to działalność naukowa i kształcenie studentów i doktorantów, zwłaszcza w uniwersytetach prowadzących prawie wyłącznie badania podstawowe, nie są działalnością gospodarczą/usługową, której wyniki są jasne i przewidywalne, i które da się precyzyjnie zmierzyć.

Były Rektor w wyjaśnieniach podał, że przyjęcie Strategii 2020-2030 w dniu 28 września 2020 r. wynikało m. in. z faktu, iż Uczelnia w listopadzie 2019 r. uzyskała status uczelni badawczej i w związku z tym nastąpiła konieczność skorygowania Strategii do zobowiązań wynikających z projektu „Inicjatywa doskonałości - uczelnia badawcza” oraz, w związku z upływającą w 2020 r. kadencją Rektora umożliwienie nowym władzom uczelni pełnego i aktywnego uczestnictwa w opracowaniu nowej Strategii.

(akta kontroli str. 574-583, 1811-1851)

1.2. Liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w poszczególnych grupach w latach akademickich 2018/2019 i 2019/2020 w Uczelni wynosiła odpowiednio:

- 2 102 i 2 076 w grupie badawczo – dydaktycznej,
- 727 i 726 w grupie dydaktycznej,
- 143 i 182 w grupie badawczej.

W roku akademickim 2020/2021 liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w grupie:

- badawczo-dydaktycznej wynosiła 2 095, w tym profesorów – 338, profesorów uczelni – 919, adiunktów ze stopniem doktora habilitowanego – 54, adiunktów ze stopniem doktora – 778, asystentów ze stopniem doktora – jeden, profesorów wizytatorów ze stopniem profesora doktora habilitowanego – dwóch, profesorów wizytatorów ze stopniem doktora – trzech,
- dydaktycznej wynosiła 677, w tym profesorów – dwóch, profesorów uczelni – 13, adiunktów ze stopniem doktora habilitowanego – trzech, adiunktów ze stopniem doktora – 15, wykładowców ze stopniem doktora – dziewięciu, instruktorów ze stopniem doktora – jeden, starszych wykładowców ze stopniem doktora habilitowanego – dwóch, starszych wykładowców ze stopniem doktora – 264, wykładowców z tytułem magistra - 196, starszych wykładowców - 156, lektorów – 12, instruktorów – czterech,
- badawczej wynosiła 176, w tym profesorów – 32, profesorów uczelni – 20, adiunktów ze stopniem doktora – 109, profesorów wizytatorów ze stopniem profesora doktora habilitowanego – pięciu, profesorów wizytatorów ze stopniem doktora habilitowanego – jeden, asystentów z tytułem magistra – dziewięciu.

(akta kontroli str. 584 - 585)

1.3. Liczba nadanych w Uczelni stopni doktora przedstawiała się następująco:

- w 2018 r. - łącznie 206, w tym 42 pracownikom uczelni, 34 osobom niezatrudnionym na uczelni oraz 130 osobom, które ukończyły studia doktoranckie,
 - w 2019 r. - łącznie 216, w tym 35 pracownikom uczelni, 33 osobom niezatrudnionym na uczelni oraz 148 osobom, które ukończyły studia doktoranckie,
 - w 2020 r. (III kwartał) - łącznie 68, w tym ośmiu pracownikom uczelni, 46 osobom niezatrudnionym na uczelni oraz 14 osobom, które ukończyły studia doktoranckie.
- Liczba nadanych stopni doktora habilitowanego wyniosła w:
- 2018 r. - 127, w tym 90 pracownikom uczelni i 37 osobom niezatrudnionym w uczelni,
 - w 2019 r. - 172, w tym 136 pracownikom uczelni i 36 osobom niezatrudnionym w uczelni,
 - 2020 r. (III kwartał) - 79, w tym 58 pracownikom uczelni i 21 osobom niezatrudnionym w uczelni.

(akta kontroli str. 586)

1.4. W Uczelni spośród¹¹ 1 011 nauczycieli akademickich posiadających stopień doktora habilitowanego 330 osób (33%) było urodzonych po 31 grudnia 1974 r., a 135 (13% ogółu nauczycieli ze stopniem doktora habilitowanego) przed 1 stycznia 1960 r., w tym 92 posiadały prawo do emerytury, a 43 pobierały emeryturę. Wśród 375 nauczycieli akademickich posiadających stopień profesora zwyczajnego 18 osób było urodzonych po 31 grudnia 1974 r., a 222 (59% ogółu nauczycieli ze stopniem profesora zwyczajnego) przed 1 stycznia 1960 r., w tym 100 posiadało prawo do emerytury, a 122 osoby pobierały emeryturę.

Rektor wyjaśniła, że nie widzi zagrożenia, aby zabrakło dydaktyków z powodu prawa przejścia na emeryturę, bowiem nauczyciele akademicy posiadający uprawnienia emerytalne rozwiązują stosunek pracy, aby nabyć prawo do pobierania emerytury, ale prawie wszyscy są ponownie zatrudniani i kontynuują pracę w Uczelni. Zgodnie z polityką kadrową profesorowie są zatrudniani do wieku 70 lat, a w dużej mierze i po 70 roku życia w niepełnym wymiarze czasu pracy, a pozostali nauczyciele akademicy do 67 roku życia.

(akta kontroli str. 452, 587)

1.5. W latach 2018 – 2020 (III kwartał) Uczelnia występowała do Narodowego Centrum Nauki (dalej: NCN) o dodatkowe środki finansowe na projekty badawcze. Było to odpowiednio 509, 522 i 375 wniosków. W tym okresie przyjętych do realizacji zostało odpowiednio 137, 122 i 79 wniosków, a zakończono 147, 116 i 97 projektów badawczych.

W roku 2018 i 2020 (III kwartał) Uczelnia złożyła do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (dalej: NCBiR) odpowiednio jeden i 13 wniosków o dodatkowe środki na projekty badawcze. W 2018 r. NCBiR przyjął do realizacji cztery wnioski, a w roku 2019 sześć. W 2018 r. Uczelnia zakończyła trzy projekty badawcze finansowane ze środków NCBiR a w latach 2019 – 2020 (III kwartał) po jednym.

Liczba wniosków o dofinansowanie projektów badawczych ze środków własnych Uczelni w 2020 (III kwartał) wyniosła 913, przyjęto do realizacji 842 wnioski, nie zakończono żadnego projektu.

Uczelnia w latach 2018 – 2020 (III kwartał) składała również wnioski o dofinansowanie projektów finansowanych ze środków:

a) budżetu Unii Europejskiej na projekty:

- dydaktyczne¹² - złożono 46 wniosków, do realizacji przyjęte zostały 34 wnioski, zakończono 30 projektów,

¹¹ Dane według stanu na 1 października 2020 r.

¹² POWER.

- badawcze¹³ - złożono 113 wniosków, do realizacji przyjętych zostało 13 wniosków, zakończono 10 projektów,
- inne - złożono 12 wniosków do realizacji przyjętych zostało 10 wniosków, zakończono 11 projektów.
- b) Norweskiego Mechanizmu Finansowego albo Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy na projekty o charakterze badawczym¹⁴ złożono 24 wnioski, do realizacji przyjętych zostało sześć wniosków, zakończono dwa projekty.
- c) innych¹⁵ na projekty:
 - dydaktyczne - złożono trzy wnioski, nie przyjęto do realizacji i nie zakończono żadnego projektu,
 - badawcze - złożono 14 wniosków, do realizacji przyjętych zostało sześć wniosków, zakończono dziewięć projektów.

(akta kontroli str. 698-699)

1.6. W Uczelni nie określono terminów na uzyskanie przez pracowników badawczo – rozwojowych stopnia doktora habilitowanego oraz konsekwencji nieuzyskania tego stopnia we wskazanym terminie, jednak uczelnia wdrożyła mechanizmy motywujące nauczycieli akademickich do uzyskiwania stopni naukowych. Analiza struktury wiekowej osób ze stopniem doktora habilitowanego zatrudnionych w Uczelni wykazała, że 330 (33%) spośród 1 011 osób posiadających powyższy stopień jest w wieku 45 lat lub niższym, 546 (54%) w wieku pomiędzy 45 i 60 rokiem życia, a 135 osób jest w wieku powyżej 60 (13%) roku życia.

Prorektor ds. kadr i rozwoju wyjaśnił, że w Uczelni określono podwyższone wymagania, których spełnienie upoważnia do awansu na stanowisko profesora uczelni. Spełnienie warunków awansu przybliży nauczyciela akademickiego do decyzji o wystąpieniu z wnioskiem o wszczęcie postępowania habilitacyjnego. Dodał, że czynnikiem motywującym do ubiegania się o wyższy stopień naukowy jest również podwyżka wynagrodzenia oraz kryteria ocen nauczycieli akademickich. Dla uzyskania pozytywnej oceny wymagana jest znacząca aktywność naukowa otwierająca drogę do habilitacji.

(akta kontroli str. 6-83, 679-694, 1780)

1.7. W okresie objętym kontrolą Uczelnia nie tworzyła spółek celowych.

(akta kontroli str. 695)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Uczelni w kontrolowanym obszarze.

W Uczelni wprowadzono rozwiązania motywujące pracowników badawczo – rozwojowych do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Ogólna liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uczelni i liczba nauczycieli zatrudnionych w grupie badawczo - dydaktycznej w poszczególnych latach objętych kontrolą utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Zwiększyła się natomiast liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych w grupie badawczej z 5% do 6% ogólnej liczby nauczycieli akademickich i zmalała liczba nauczycieli zatrudnionych w grupie dydaktycznej z 24% do 22%. W 2019 r. wzrosła w stosunku do 2018 r. liczba

¹³ POPC, POIR, PROW, LIFE, NFOŚiGW, WRPO, COST.

¹⁴ GRIEG, IDEALAB, NFOŚ, POLNOR, POLS, NORWEGIAN REASARCH COUNCIL.

¹⁵ Finansowane m.in. przez: E.M.A., Getty Foundation, ESA, EJP, V4, Volkswagen Foundation, Spencer Foundation, Facebook Reaserch.

nadanych stopni doktora i doktora habilitowanego o odpowiednio 10 i 46, a w 2020 r. (do 30 września) liczba ta wyniosła odpowiednio 68 i 79.

W Strategii 2009-2019 nie określono jednoznacznych wartości docelowych działań przypisanych celom operacyjnym, co uniemożliwiało dokonanie jednoznacznej oceny stopnia jej realizacji. Obowiązująca do 2019 r. Strategia była monitorowana, a w 2020 r. przyjęta została Strategia na kolejny okres.

OBSZAR

2. Działalność dydaktyczna uczelni i oferta kształcenia

Opis stanu faktycznego

2.1. W odniesieniu do działalności dydaktycznej i oferty kształcenia, w obowiązującej w Uczelni Strategii 2009-2019, określone zostały cele operacyjne w postaci:

- opracowania i wdrażania podstawowych założeń strategii kształcenia UAM,
- kontynuacji działań Uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia,
- wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK) dla szkolnictwa wyższego,
- kształtowania kompetencji absolwenta zgodnie z oczekiwaniami społecznymi oraz wymogami rynku pracy,
- indywidualizacji procesu kształcenia,
- rozwoju i różnicowania oferty dydaktycznej,
- internacjonalizacji kształcenia,
- podnoszenia kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich,
- rozbudowy nowoczesnej infrastruktury kształcenia.

W kartach strategicznych, stanowiącym element systemu zarządzania strategicznego funkcjonującego w Uczelni¹⁶, do celów operacyjnych przypisane zostały działania, osoby odpowiedzialne, termin realizacji, wskaźniki/rezultaty oraz potencjalne źródła finansowania, bez określania potencjalnych przychodów. Część wskaźników/rezultatów działań w Strategii 2009-2019 nie zawierała jednoznacznych wartości docelowych. Np. w odniesieniu do celu operacyjnego 2.3. *Wdrażanie Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK) dla szkolnictwa wyższego* określono poddziałanie 2.3.1.4. *Kontynuacja działań Uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia* jako wskaźnik określono „nowe procedury, liczba” bez określania docelowej wartości. W ramach celu operacyjnego 2.8. *Podnoszenie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich* określono działanie 2.8.6. *Organizacja konferencji i szkoleń wzmacniających kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich* jako wskaźnik rezultatu określono „podjęte działanie”. Ww. poddziałanie i działanie miało charakter ciągły. W związku z faktem, że w kartach strategicznych nie do wszystkich działań określano wartościowo miary realizacji działań i stopnia osiągnięcia celu, niemożliwa była ocena przez NIK stopnia realizacji Strategii 2009-2019.

Sprawozdania dziekanów z działalności wydziałów¹⁷ odnosiły się m.in. do działań określonych w kartach strategicznych, tj. liczby nadanych stopni naukowych, liczby studentów i doktorantów, publikacji naukowych, udziału w projektach międzynarodowych, konferencjach naukowych, szkołach letnich krajowych i międzynarodowych i innych, uzyskanych patentach, działaniach w zakresie popularyzacji i promocji nauki oraz wydarzeń związanych z działalnością wydziału, takich jak np. nagrody i wyróżnienia dla pracowników czy sukcesy doktorantów i studentów, utworzeniu nowych kierunków studiów. Nie były one jednak

¹⁶ Zarządzenie nr 173/2013/2014 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 28 stycznia 2014 roku w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Systemu Zarządzania Strategicznego

¹⁷ Jako element systemu zarządzania strategicznego

bezpośrednio przypisane do określonych celów. Ówczesny Przewodniczący Komisji ds. Strategii i Zarządzania Uczelnią wyjaśnił, że corocznie przygotowywany jest dokument pn. Uniwersytet zaangażowany, stanowiący obok sprawozdania Rektora, podsumowanie działalności Uczelni. W treści powyższego dokumentu zostały umieszczone informacje o osiągnięciach Uczelni w odniesieniu do czterech celów strategicznych określonych w Strategii 2009-2019.

Ówczesny Przewodniczący Komisji ds. Strategii i Zarządzania Uczelnią oraz Kierownik Biura Organizacyjno-Prawnego wyjaśnili, że część celów strategicznych ma charakter postulatyczny i ciągły, ze swej istoty nie podlegający „terminowości” i ocenie ich efektywności poprzez wskaźniki. Podali, że takim celem jest np. stworzenie silnej i spójnej obecności UAM w społeczeństwie lokalnym oraz przestrzeni cyfrowej, podobnie doskonalenie sprawności organizacyjnej oraz optymalizacja polityki kadrowej. Wskazali, że niektóre cele określone np. jako wspieranie interdyscyplinarności badań oraz umiędzynarodowienia zespołów badawczych zostały zrealizowane poprzez uzyskanie statusu uczelni badawczej, a cel strategiczny związany z internacjonalizacją procesu kształcenia jest realizowany w związku z przystąpieniem przez UAM do Konsorcjum Uniwersytetów Europejskich EPICUR. Wskazali, że wielowątkowość celów strategicznych powiązanych z różnymi kierunkami działań nie pozwala w pełni na jednoznaczne wytyczenie mierzalnych i stałych wskaźników, co nie oznacza, że planowane działania nie zostały albo nie zostaną osiągnięte.

(akta kontroli str. 245-453, 1816-1818, 2399-2401)

W odniesieniu do działalności dydaktycznej i oferty kształcenia, w obowiązującej w Uczelni Strategii 2020-2030, określono cele operacyjne w postaci:

- kształcenia na studiach licencjackich, magisterskich oraz w szkole doktorskiej w oparciu o badania naukowe, wiedzę i umiejętności praktyczne, wynikające z postępu nauki oraz uniwersalne wartości zapisane w misji i wizji Uniwersytetu,
- realizowania w strukturach uczelni europejskich strategii na rzecz „zrównoważonego rozwoju, doskonałości i wartości europejskich” oferującej programy nauczania wspólnie realizowane „między uniwersytetami” i przyjmujące „podejście oparte na wyzwaniach”, w którym studenci, pracownicy naukowcy i partnerzy zewnętrzni mogą współpracować w interdyscyplinarnych zespołach, w celu rozwiązywania najważniejszych problemów, przed którymi stoi dziś Europa,
- budowania programów nauczania będących odpowiedzią na wyzwania nowoczesnej gospodarki i społeczeństwa takich jak: współdziałanie człowieka ze sztuczną inteligencją i światem wirtualnym/cyfrowym, zmiany klimatyczne, zrównoważony rozwój, dobro publiczne i społeczeństwo obywatelskie,
- indywidualizacji procesu kształcenia obejmującej pozyskanie przez uczelnię jak najlepszych kandydatów na studia, kształcenie interdyscyplinarne oraz aktywny udział w programach naukowych i ruchu studenckim.
- podnoszenia jakości kształcenia poprzez rozwój kompetencji dydaktycznych kadry nauczającej i ocenę realizacji, weryfikację i walidację efektów uczenia się,
- kształtowania sylwetki i kompetencji absolwenta, osoby posiadającej rzetelne przygotowanie zawodowe i wykształcenie, rozumiane jako wartość indywidualna i społeczna,
- promowania i utworzenia systemu edukacyjnego uczenia się przez całe życie oraz stworzenie warunków do osiągnięcia tego celu przez różne grupy społeczne, zawodowe i wiekowe.

Do założonych celów nie zostały dotychczas określone mierniki lub wskaźniki rezultatu. Prorektor ds. badawczych i doktorantów wyjaśnił, że 1 września 2020 r. nowy zespół rektorski doskonale zdawał sobie sprawę z konieczności przyjęcia

Strategii Rozwoju UAM na lata 2020-2030. Na podstawie projektu przygotowanego przez zespół poprzedniego Rektora UAM 28 września 2020 r. Senat uchwalił¹⁸ Strategię 2020-2030. Wcześniej jednak powołany został Zespół ds. Strategii Rozwoju UAM 2020-2030 na kadencję 2020-2024. Podczas posiedzeń przydzielone zostały zadania wypracowania celów szczegółowych i zadań dla poszczególnych celów operacyjnych w ramach określonych celów strategicznych, w tym również wskaźników ilościowych i jakościowych umożliwiających monitorowanie realizacji Strategii. Wskazał, że obecnie trwają prace nad ich opracowaniem, a po ich opracowaniu projekt uszczegółowionej Strategii Rozwoju UAM na lata 2020-2030 zostanie poddany publicznej konsultacji we wspólnocie akademickiej Uniwersytetu oraz poddany opiniowaniu i uchwaleniu przez ustawowo określone ciała Uniwersytetu. Dodał, że zakończenie tych prac przewidziano na marzec 2021.

(akta kontroli str.154-216, 574-583, 1811-1818)

2.2. Liczba studentów na studiach I stopnia malała w latach akademickich 2018/2019¹⁹, 2019/2020²⁰, 2020/2021²¹ i wyniosła odpowiednio 21 109, 20 486, 18 469, w tym cudzoziemców odpowiednio 503, 649, 836. Zmalała również liczba studentów studiów II stopnia w latach akademickich 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 i wyniosła odpowiednio 8 974, 8 702, 8 100 (w tym cudzoziemcy 426, 453, 356). Z kolei liczba studentów jednolitych studiów magisterskich ulegała zmianom w latach akademickich 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 i wyniosła odpowiednio 4 451, 4 526, 4 512 (w tym cudzoziemcy odpowiednio 47, 55, 72).

(akta kontroli str. 713)

2.3. W Uczelni w latach akademickich 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 prowadzone były:

- na studiach I stopnia odpowiednio 13, 16, 15, 14 kierunków studiów o profilu praktycznym oraz odpowiednio 59, 62, 71, 77 kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim,
- na studiach II stopnia odpowiednio pięć, siedem, siedem, dziewięć kierunków studiów o profilu praktycznym oraz odpowiednio 60, 63, 68, 78 kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim,
- na jednolitych studiach magisterskich odpowiednio cztery, cztery, pięć, pięć kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim. Nie prowadzono żadnych kierunków studiów o profilu praktycznym.

(akta kontroli str. 714)

2.4. W latach akademickich 2018/2019, 2019/2020 i 2020/2021 utworzono łącznie 34 kierunków kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz na jednolitych studiach magisterskich, odpowiednio 7²², 12²³ i 15²⁴ kierunków studiów.

Przed podjęciem decyzji o utworzeniu każdego z kierunków studiów dokonywano analiz, na podstawie których formułowano uzasadnienie utworzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu kształcenia, obejmujące m.in.: [1] koncepcję i cel uruchomienia oraz prowadzenia nowego kierunku studiów, [2] do czego się

¹⁸ Uchwała Senatu nr 4/2020/2021

¹⁹ według stanu na 31 grudnia 2018 r.

²⁰ według stanu na 31 grudnia 2019 r.

²¹ według stanu na 1 października 2020 r.

²² studia I stopnia: Biologia i zdrowie człowieka, Chemia aplikacyjna, Gospodarka i ekonomia w dziejach, Zintegrowane planowanie rozwoju, studia II stopnia: Język niemiecki i komunikacja w biznesie, Kartografia i geomatyka, Ochrona przyrody i edukacja przyrodniczo-leśna.

²³ studia I stopnia: Filologia portugalska, studia II stopnia: Filologia rumuńska, studia I i II stopnia: Filologia germańska, Filologia hiszpańska, Filologia klasyczna, Filologia romańska, Filologia włoska, Filologia wschodniosłowiańska, Lingwistyka stosowana, Studia slawistyczne, Studia śródziemnomorskie, jednolite studia magisterskie: Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna.

²⁴ studia I stopnia: European Legal Studies, Filologia angielsko-celtycka, Liberal Arts and Sciences, Studia o Polsce, studia II stopnia: Biotechnologia, Chemia materiałowa, Digital Entrepreneurship, Sztuka pisanie, Tłumaczenie ustne, studia I i II stopnia: Filologia koreańska, Filologie regionów, Filologia skandynawska, Japonistyka, Sinologia, Studia niderlandystyczne.

przyczyni uruchomienie nowego kierunku studiów; jakie korzyści powstaną dla społeczeństwa, w tym bezpośredniego otoczenia, z uruchomienia nowego kierunku studiów, [3] możliwości zatrudnienia (typowe miejsca pracy) dla absolwentów kierunku studiów, [4] możliwości kontynuowania kształcenia przez absolwentów kierunku studiów. Dokonywano także analizy zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy. Planowano również warunki prowadzenia studiów oraz sposoby organizacji i realizacji procesu kształcenia, tj. tworzone m.in. wykaz osób proponowanych do minimum kadrowego, określano wymiar zajęć dydaktycznych planowanych dla poszczególnych nauczycieli akademickich, infrastrukturę, którą dysponuje podstawowa jednostka organizacyjna, w tym szczegółowy opis sal dydaktycznych, laboratoriów, pracowni, sprzętu i wyposażenia.

(akta kontroli str. 715-869)

2.5. W latach akademickich 2019/2020, 2020/2021 zatrudnionych zostało odpowiednio 35 i 23 pracowników dydaktycznych. Trzech z nich (w roku akademickim 2019/2020) wcześniej pracowało na stanowiskach badawczo-dydaktycznych. Pozostałe 55 osób zostało zatrudnionych na stanowisku dydaktycznym jako swoim pierwszym stanowisku pracy w Uczelni.

(akta kontroli str. 872)

2.6. W latach akademickich 2018/2019 i 2019/2020 odpowiednio 1 309 (62%²⁵) i 1 414 (68%²⁶) nauczycieli akademickich zatrudnionych w grupie badawczo-dydaktycznej prowadziło zajęcia w godzinach ponadwymiarowych.²⁷ P.o. Dyrektora Centrum Wsparcia Kształcenia wyjaśnił, że dane te wykazane zostały na podstawie Uniwersyteckiego Systemu Obsługi Studiów (dalej: USOS). Podał, że ostateczne rozliczenie godzin pracy, w tym przygotowanie poleceń wypłaty w przypadku godzin ponadwymiarowych, nie jest automatycznie realizowane z USOS, tylko podlega sprawdzeniu. W przypadku kilkutyśnej grupy nauczycieli akademickich często następują zmiany w zatrudnieniu, które w trakcie roku akademickiego powodują zmiany w wysokości pensum danego pracownika. Powodami zmiany wysokości pensum w trakcie roku są np. zmiana stanowiska pracy, urlopy, zwolnienia, decyzje Rektora o zmianie pensum, itp. Powyższe zmiany w trakcie roku akademickiego nie są automatycznie odnotowywane w systemie USOS.

Wymiar godzin ponadwymiarowych wynosił od 1,5 do 2014 godzin przeliczeniowych.

(akta kontroli str. 870-874, 1782)

2.7. W roku akademickim 2018/2019 i 2019/2020 odpowiednio 29% i 39% nauczycieli akademickich zatrudnionych w grupie badawczo-dydaktycznej prowadziło zajęcia w godzinach ponadwymiarowych w wymiarze przekraczającym ¼ (liczone według godzin przeliczeniowych) rocznego wymiaru zajęć dydaktycznych.²⁸

(akta kontroli str. 870-871)

W wyniku szczegółowego zbadania 46 sprawozdań z działalności dydaktycznej za lata akademickie 2018/2019 i 2019/2020, w 45 przypadkach stwierdzono, że nauczyciele akademicy realizowali zajęcia dydaktyczne w godzinach ponadwymiarowych przekraczających dwukrotność pensum, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

²⁵ Liczone w odniesieniu do liczby nauczycieli akademickich w grupie badawczo dydaktycznej na dzień 31 grudnia 2018 r.

²⁶ Liczone w odniesieniu do liczby nauczycieli akademickich w grupie badawczo dydaktycznej na dzień 31 grudnia 2019 r.

²⁷ Według danych z systemu USOS

²⁸ Według danych z USOS

2.8. W latach akademickich 2019/2020 i 2020/2021 przeprowadzonych zostało odpowiednio 50 941 i 3 464²⁹ (spośród 41 626 zaplanowanych) godzin zajęć dydaktycznych na studiach pierwszego, drugiego stopnia oraz jednolitych studiach magisterskich na podstawie umów zleceń. Zajęcia te były prowadzone przez odpowiednio 734 i 265³⁰ osób (spośród 549 zaplanowanych). Liczba osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na umowę zlecenie na studiach pierwszego, drugiego stopnia oraz jednolitych studiach magisterskich stanowiła 25%³¹ liczby nauczycieli akademickich w roku akademickim 2019/2020 oraz 9%³² (18% w stosunku do zaplanowanej liczby nauczycieli) liczby nauczycieli akademickich w roku akademickim 2020/2021. Dyrektor Centrum Wsparcia Kształcenia wyjaśnił, że zlecane specjalistom z zewnątrz zajęcia dotyczą przede wszystkim wysokospecjalistycznych zajęć, które powinni prowadzić praktycy zajmujący się tymi kwestiami na co dzień w pracy. W szczególności dotyczy to kierunków studiów o profilu praktycznym. Wskazał, że do grupy kierunków, gdzie wskazane jest korzystanie ze specjalistów będących praktykami można zaliczyć np.: informatykę, technologie komputerowe, technologie informatyczne, geoinformację, turystykę i rekreację, geodezję i kartografię, fizykę medyczną. Dodał, że zajęcia prowadzone przez praktyków są wysoko oceniane przez studentów.

(akta kontroli str. 1299-1301)

2.9. W Uczelni funkcjonował Uczelniany System Zarządzania Jakością Kształcenia³³, którego celem było m.in.: stymulowanie ciągłego doskonalenia jakości kształcenia oraz podnoszenie poziomu wykształcenia absolwentów Uniwersytetu. W efekcie realizacji wymienionego Systemu, w kontrolowanym okresie, stosownie do § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów³⁴, programy na wybranych do kontroli trzech kierunkach studiów³⁵ podlegały systematycznej ocenie i doskonaleniu. W wyniku procesu monitorowania i samooceny formułowano zalecenia i rekomendacje służące doskonaleniu procesu kształcenia³⁶ co w konsekwencji było m.in. przyczyną zmiany w latach 2018-2020 programów studiów minimum raz na wszystkich badanych kierunkach studiów.³⁷

(akta kontroli str. 2008-2334)

2.10. W Uczelni, w ramach ww. Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia, stosowana była procedura określania sposobu potwierdzania efektów uczenia się. Każdy program studiów dla kierunku studiów określał sylabusy zajęć zawierające m.in. efekty uczenia się dla zajęć i ich odniesienie do efektów uczenia się zdefiniowanych dla kierunku studiów oraz sposoby weryfikacji i oceny osiągania przez studenta efektów uczenia się. W programie zamieszczano również tabelę weryfikującą realizację efektów uczenia się zdefiniowanych dla kierunków studiów przez poszczególne zajęcia.

(akta kontroli str. 2008-2334)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

²⁹ Na dzień 31 października 2020 r.

³⁰ Na dzień 31 października 2020 r.

³¹ W roku akademickim 2019/2020 zatrudnionych było 2 972 nauczycieli akademickich.

³² W roku akademickim 2020/2021 zatrudnionych było 2 984 nauczycieli akademickich.

³³ Obwieszczenie nr 4/2012 Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 26 marca 2012 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Uchwały Senatu UAM w sprawie Uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a od System zarządzania procesem kształcenia i zapewnienia jakości kształcenia.

³⁴ Dz. U. poz. 1861, ze zm.

³⁵ Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, Historia, Informatyka

³⁶ Od 2019 r. efektów uczenia się.

³⁷ Program studiów na kierunku: informatyka zmieniony został w 2019 r., historia zmieniony został w 2019 i w 2020 r., a pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, po utworzeniu kierunku studiów w 2019 r. zmieniony został w 2020 r.

W wyniku szczegółowego badania 46 sprawozdań z realizacji działalności dydaktycznej za lata akademickie 2018/2019 i 2019/2020 stwierdzono, że w 45 przypadkach nastąpiło obciążenie godzinami ponadwymiarowymi w wymiarze przekraczającym dwukrotność obowiązującego pensum. Dotyczyło to dziewięciu nauczycieli akademickich w roku akademickim 2018/2019³⁸ i 36 nauczycieli akademickich w roku akademickim 2019/2020³⁹, których obciążano godzinami ponadwymiarowymi⁴⁰ w wymiarze przekraczającym dwukrotność obowiązującego pensum, co naruszało art. 127 ust. 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁴¹. Wymiar godzin ponadwymiarowych wynosił od 360,25 do 1483 godzin przeliczeniowych, tj. od 360,25 do 1483 godzin obliczeniowych.

Ówczesny Rektor Uczelni wyjaśnił, że nie był wcześniej informowany o ww. nieprawidłowościach ani przez dziekanów wydziałów, ani przez pracowników Centrum Wsparcia Kształcenia czy Centrum Spraw Pracowniczych. Podał, że przyczyny zaistniałej sytuacji są bardzo złożone i wynikają m.in. z polityki Państwa w zakresie działalności szkolnictwa wyższego oraz zmian demograficznych. Wskazał, że kładziony od lat dziewięćdziesiątych XX wieku nacisk na zwiększenie kształcenia na poziomie akademickim skutkował m.in. uzależnieniem wysokości kwot finansowania uczelni wyższych od liczby studentów, co w konsekwencji prowadziło do stałego wzrostu liczby studentów, a tym samym liczby godzin dydaktycznych. Zaznaczył, że zwiększające się kwoty dofinansowania Uczelni nie pozwalały jednak na jednoczesne zwiększenie zatrudnienia. Podkreślił, że jedynym rozwiązaniem tej sytuacji było przydzielanie zajęć w godzinach ponadwymiarowych. Dodał, że dopiero Ministerstwo kierowane przez Jarosława Gowina dostrzegło rodzaje się z tego tytułu nieprawidłowości. Wskazał na stosowany wskaźnik SSR (stosunek liczby studentów do liczby nauczycieli) w ustalaniu kwoty dotacji (obecnie subwencji) oraz, że problem przeciążania nauczycieli akademickich nadmiernymi godzinami ponadwymiarowymi znalazł odzwierciedlenie w przepisach ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w których po raz pierwszy wprowadzono górny limit godzin ponadwymiarowych. Dodał, że wskazane godziny ponadwymiarowe w rzeczywistości są mniejsze, gdyż sprawozdania z wykonania zajęć dydaktycznych wykazywane są godziny przelicznikowe. NIK wskazuje, że nawet w przypadku obliczenia wymiaru godzin ponadwymiarowych nie poprzez godziny przeliczeniowe, a poprzez godziny obliczeniowe, czyli w sposób odmienny od stosowanego w UAM do ustalania realizacji pensum i wypłaty wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe, wskazani nauczyciele akademicy nadal znajdują się w grupie pracowników, których wymiar zrealizowanych zajęć w godzinach ponadwymiarowych przekracza dwukrotność ich pensum. Były Rektor Uczelni wskazał także, że na wzrost liczby godzin ponadwymiarowych w roku 2019/2020 mogło wpłynąć działanie Uniwersytetu, które miało łagodzić obserwowane od kilku lat skutki tzw. niżu demograficznego, prowadzące do zagrożenia możliwością pojawienia się niedoborów dydaktycznych. Regulacje pozwalające wydziałom na obniżenie liczebności grup dydaktycznych (zwłaszcza ćwiczeniowych), bardzo korzystne ze względu na jakość kształcenia. Dodał, że pomijając naganny aspekt przydzielania w nadmiernym wymiarze godzin ponadwymiarowych, w przypadku niektórych nauczycieli może to wynikać z ich dążenia do dodatkowego wynagrodzenia.

³⁸ Pięciu z Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych, dwóch z Wydziału Matematyki i Informatyki, jeden z Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, jeden z Wydziału Prawa i Administracji

³⁹ 16 nauczycieli z wydziału Nauk Geograficznych, osiem osób z Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, pięciu nauczycieli z Wydziału Studiów Edukacyjnych, trzech nauczycieli z Wydziału Matematyki i Informatyki, trzech nauczycieli z Wydziału Prawa i Administracji, jeden nauczyciel z Wydziału Psychologii i Kogniistyki, jeden nauczyciel z Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej.

⁴⁰ Przeliczeniowymi

⁴¹ Dz. U. z 2020 r. poz. poz. 85 ze zm. (dalej: Pswin).

W odniesieniu do 45 nauczycieli akademickich, którzy realizowali zajęcia w godzinach nadwymiarowych, których dokumentacja rozliczeniowa została poddana szczegółowemu badaniu, Dziekani oraz ówcześni Dziekani poszczególnych Wydziałów⁴² wyjaśnili, że powodem zlecenia zajęć w godzinach nadliczbowych był m.in. brak odpowiedniej kadry do prowadzenia zajęć w wąskich specjalizacjach (pomimo zatrudniania dodatkowej kadry) oraz duże zainteresowanie studentów konkretnymi zajęciami. Wskazano także, że powodem były nieobecności pracowników (w tym urlopy naukowe), realizacja projektów oraz konieczność zastępowania wykładowców współpracujących z Uczelnią w ramach projektów. Podkreślono, że obciążenie zajęciami dydaktycznymi nie wpływało na osiągnięcia naukowe, oraz że rzeczywiste obciążenie godzinami pracy (zarówno w ramach pensum, jak i godzin nadwymiarowych) było niższe, ze względu na stosowane w Uniwersytecie przeliczniki. Ówczesny Dziekan Wydziału Prawa i Administracji dodał ponadto, że dziekan nie tyle „zleca”, co próbuje na początku roku akademickiego obciążenia poszczególnych pracowników, wynikające z dokonanego wcześniej podziału zajęć w ramach ich katedr/zakładów czy pracowni, o ile mieszczą się one w określonych limitach. NIK wskazuje jednak, że zgodnie z § 8 ust. 4 Regulaminu pracy UAM⁴³ rozkład zajęć dydaktycznych dla nauczyciela akademickiego zatrudnionego na wydziale ustala dziekan.

Prorektor ds. kadr i rozwoju wyjaśnił, że w celu ustalenia rozkładów zajęć nauczycieli akademickich niepowodujących przekroczenia limitów określonych w art. 127 ust. 7 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce postanowiono m.in.: zwiększyć od 2021/2022 liczbę nauczycieli akademickich na wydziałach o największej liczbie nadgodzin, zmniejszyć od roku 2021/2022 liczbę przyjmowanych studentów na pierwszy rok studiów, na wydziały o dużej liczbie nadgodzin, powierzyć już od semestru letniego bieżącego roku część godzin dydaktycznych specjalistom zatrudnionym w uczelni na podstawie umów zleceń, pouczyć pracowników odpowiedzialnych za organizację procesu dydaktycznego o możliwościach zwiększenia liczebności grup studenckich na okres jednego roku akademickiego, co daje możliwość ograniczenia liczby nadgodzin oraz zobowiązać prorektora ds. studenckich i kształcenia oraz prorektora ds. kadr i rozwoju do zwiększenia nadzoru nad procesem powierzania nauczycielom akademickim zadań dydaktycznych.

(akta kontroli str. 641-646, 873-1302, 1780-1809)

OCENA CZĄSTKOWA

Nauczyciele akademicy w grupie badawczo-dydaktycznej obciążani byli zajęciami w godzinach nadwymiarowych w wymiarze przekraczającym dwukrotność obowiązującego pensum, jednak nie miało to wpływu na realizowane przez nich prace badawcze. W Uczelni programy studiów podlegały ocenom i doskonaleniu oraz weryfikacji realizacji efektów uczenia się. W okresie objętym kontrolą utworzonych zostało 34 kierunków kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz na jednolitych studiach magisterskich.

W Strategii 2009-2019 nie określono jednoznacznych wartości docelowych w stosunku do części działań przypisanych celom operacyjnym, co uniemożliwiało dokonanie jednoznacznej oceny stopnia jej realizacji. Obowiązująca do 2019 r. Strategia była monitorowana, a w 2020 r. przyjęta została Strategia na kolejny okres.

⁴² Obecnie: Dziekan Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Kierownik Zakładu Geomorfologii, Dziekan Wydziału Psychologii i Kogniistyki, Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych, Kierownik Zakładu Algebry i Teorii Liczb, Dziekan Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Kierownik Zakładu Prawa Rolnego, Żywnościowego i Ochrony Środowiska

⁴³ Zarządzenie nr 347/2018/2019 Rektora UAM z dnia 13 września 2019 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu pracy UAM

3. Wydatkowanie środków publicznych przez uczelnie publiczne

Opis stanu faktycznego

3.1. W Uczelni w latach 2018 – 2020 gospodarka finansowa prowadzona była na podstawie planów rzeczowo - finansowych przyjętych, za 2018 r.⁴⁴ zgodnie z art. 100 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁴⁵ i za rok 2019⁴⁶ i 2020⁴⁷ zgodnie z art. 408 ust. 1 Pswin. Zmiany planów rzeczowo – finansowych w latach 2018 – 2019 dokonywane były zgodnie ze zmianami określonymi w decyzjach MNiSW. W roku 2020 nie dokonywano zmiany planu rzeczowo – finansowego.

(akta kontroli str. 1327-1425)

3.2. W latach 2018, 2019 i 2020 r. (do 30 września) Uczelnia uzyskała przychody z działalności operacyjnej w wysokości odpowiednio w poszczególnych latach: 703 236,9 tys. zł, 776 376 tys. zł, 564 744 tys. zł, z czego:

- przychody z podstawowej działalności operacyjnej wyniosły odpowiednio 671 611,1 tys. zł – 95% przychodów z działalności operacyjnej (w tym dotacje z budżetu państwa 469 798,8 tys. zł – 70% przychodów z podstawowej działalności operacyjnej), 743 061,4 tys. zł – 96% przychodów z działalności operacyjnej (w tym subwencja na utrzymanie potencjału badawczo-dydaktycznego 565 687,5 tys. zł – 76% przychodów z podstawowej działalności operacyjnej), 549 427,1 tys. zł – 97% przychodów z działalności operacyjnej (w tym subwencja na utrzymanie potencjału badawczo-dydaktycznego 402 551,3 tys. zł – 73% przychodów z podstawowej działalności operacyjnej),

- pozostałe przychody wyniosły odpowiednio 31 625,5 tys. zł (5% przychodów z działalności operacyjnej), 33 314,6 tys. zł (4% przychodów z działalności operacyjnej), 16 171,7 tys. zł (3% przychodów z działalności operacyjnej).

Wysokość osiągniętych przychodów nie została określona w strategii Uczelni, jednak pozwalała na osiągnięcie zysku, o czym mowa w punkcie 3.4.

(akta kontroli str. 1426)

3.3. W latach 2018 – 2020 (III kwartał) koszty działalności operacyjnej w Uczelni wyniosły odpowiednio 680 635,9 tys. zł, 732 261,8 tys. zł, 508 728,8 tys. zł, w tym koszty podstawowej działalności operacyjnej wyniosły 663 873,5 tys. zł, 713 737,4 tys. zł i 505 997 tys. zł. W powyżej wskazanych latach koszty: wynagrodzeń wynosiły odpowiednio 382 441,3 tys. zł, 420 662,3 tys. zł i 285 239,2 tys. zł (58%, 59% i 56% kosztów podstawowej działalności operacyjnej); ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń wynosiły odpowiednio: 106 158,8 tys. zł, 129 131,1 tys. zł i 83 152,5 tys. zł (16%, 18% i 16% kosztów podstawowej działalności operacyjnej); koszty materiałów i energii wynosiły odpowiednio 48 981,3 tys. zł, 55 520,9 tys. zł i 33 901,4 tys. zł (7%, 8% i 7 % kosztów podstawowej działalności operacyjnej); usług obcych wynosiły odpowiednio 47 052,1 tys. zł, 61 943,4 tys. zł i 31 521,7 tys. zł (7%, 9% i 6% kosztów podstawowej działalności operacyjnej); amortyzacji wynosiły odpowiednio 41 830,1 tys. zł, 35 679,6 tys. zł i 21 134,4 tys. zł (6%, 5% i 4% kosztów podstawowej działalności operacyjnej). Pozostałe koszty operacyjne Uczelni w latach 2018-2020 (III kwartał) kształtowały się na poziomie odpowiednio 16 700,5 tys. zł, 18 514,8 tys. zł i 2 731,8 tys. zł.

(akta kontroli str. 1427)

W latach 2018 – 2020 (III kwartał) koszty:

⁴⁴ Zatwierdzony uchwałą Senatu Uczelni z dnia 25 czerwca 2018 r. nr 181/2017/2018.

⁴⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 2183 ze zm. (dalej: Psw).

⁴⁶ Zatwierdzony uchwałą Senatu z dnia 27 maja 2019 r. nr 230/2018/2019

⁴⁷ Pozytywnie zaopiniowany przez Radę Uczelni uchwałą z dnia 19 czerwca 2020 r. nr 25/2019/2020.

- działalności dydaktycznej wynosiły odpowiednio 385 378, 6 tys. zł, 416 643,7 tys. zł, 313 231,3 tys. zł,
- działalności badawczej wynosiły odpowiednio: 94 330 tys. zł, 100 033,9 tys. zł i 62 164, 8 tys. zł,
- działalności socjalno-bytowej⁴⁸ wynosiły odpowiednio 1 833,2 tys. zł, 2 098,9 tys. zł, 1 355,3 tys. zł,
- działalności pomocniczej⁴⁹ 1 026,5 tys. zł, 858,7 tys. zł, 1 174,2 tys. zł,
- koszty wydziałowe wynosiły odpowiednio 115 729,5 tys. zł, 118 168,7 tys. zł, 75 647,2 tys. zł,
- koszty ogólnouczelniane wynosiły odpowiednio 65 575,5 tys. zł, 75 933,3 tys. zł, 52 859,1 tys. zł,
- koszt działalności pomocniczej⁵⁰ wynosiły odpowiednio 1 423,2 tys. zł, 1 710,7 tys. zł, 881,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 1437)

3.4 Na koniec roku 2018, 2019 i 2020 (III kwartał) Uczelnia wykazała zysk w kwocie odpowiednio 24 431,3 tys. zł, 45 578,4 tys. zł i 57 652,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 1428)

3.5. W 2018 r. MNiSW przyznał Uczelni następujące dotacje:

- na działalność dydaktyczną (art. 94 ust. 1 pkt 1 Psw), w kwocie 457 673,2 tys. zł, przeznaczoną na zadania związane z kształceniem studentów studiów stacjonarnych, kształceniem uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich, kształceniem kadr naukowych oraz utrzymaniem Uczelni, w tym na remonty, z czego wykorzystano 440 892,5 tys. zł,
- stwarzanie studentom i doktorantom, będącymi osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia w kwocie 1 612,3 tys. zł, z czego wykorzystano 1 238,84 tys. zł,
- na zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów i doktorantów w kwocie 39 195,3 tys. zł. W 2018 r. na to zadanie wydatkowano 39 358,7 tys. zł, z czego 11 632,1 tys. zł stanowiły środki z dotacji niewykorzystanej w 2017 r.
- na finansowanie zwiększenia wysokości stypendiów doktoranckich w kwocie 3 450 tys. zł, wykorzystano 3 498,9 tys. zł⁵¹,
- dofinansowanie zadań projakościowych w kwocie 8 671,27 tys. zł, z czego wykorzystano 7 259,82 tys. zł,
- utrzymanie potencjału badawczego w kwocie 41 522,6 tys. zł, z czego wykorzystano 28 146,11 tys. zł
- prowadzenie w 2018 r. badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich w kwocie 3 281,1 tys. zł, z czego wykorzystano 3 098,10 tys. zł
- utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego w kwocie 1 026,5 tys. zł, z czego wykorzystano 959,26 tys. zł.
- dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji pn. „Przebudowa budynku po Wydziale Chemii na potrzeby Wydziału Anglistyki i innych jednostek UAM” w kwocie 480 tys. zł.

W 2019 r. MNiSW przyznał i przekazał Uczelni:

⁴⁸ Bez kosztów działalności socjalno-kulturalnych dla studentów oraz utrzymania ośrodków wypoczynkowych.

⁴⁹ Obejmujące w 2020 r. koszty nierozliczonej działalności wydawniczej na poszczególne koszty działalności.

⁵⁰ Obejmujące koszty ośrodków wczasowych rozliczane w ramach pozostałych kosztów operacyjnych.

⁵¹ W tym kwota dotacji niewydatkowanej w 2017 r. w wysokości 107,4 tys. zł.

- subwencję na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego w kwocie 547 122,7 tys. zł, z czego wykorzystano 532 996,6 tys. zł,
- dotację na stypendia socjalne, dla osób niepełnosprawnych zapomogi i stypendia rektora w kwocie 34 095,6 tys. zł, z czego wykorzystano 23 304,5 tys. zł⁵²,
- dotację podmiotową na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej w kwocie 1 820 tys. zł, z czego wykorzystano 950,3 tys. zł⁵³,
- dotację podmiotową na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej lub specjalnego przeznaczenia badawczego w kwocie 4 672,70 tys. zł, z czego wykorzystano 1 537,5 tys. zł,
- dotację celową na inwestycje 1 753 tys. zł (w tym 753 tys. zł na *System optycznych robotycznych sensorów satelitarnych* i 1 000 tys. zł na *Budowę domu studenckiego na Morasku*), z czego wykorzystano 1 744,3 tys. zł (744,5 tys. na pierwszą z wymienionych inwestycji i 1 000 tys. zł na drugą),
- dotację podmiotową na finansowanie zwiększenia stypendiów doktoranckich dla nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów uczelni w kwocie 3 350 tys. zł, z czego wykorzystano 2 896 tys. zł.

W 2020 r. MNiSW przyznało Uczelni następujące środki:

- subwencję na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego w kwocie 539 252,6 tys. zł, przekazał⁵⁴ 402 551,3 tys. zł, z czego wykorzystano⁵⁵ 368 693,5 tys. zł,
- dotację na stypendia socjalne, dla osób niepełnosprawnych zapomogi i stypendia rektora w kwocie 36 351 tys. zł, przekazał 24 431 tys. zł, wykorzystano 23 078,9 zł,
- dotację podmiotową na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej w kwocie 1 654,7 tys. zł, przekazał 1 282,5 tys. zł, z czego wykorzystano 712,4 tys. zł,
- dotację celową na cele inwestycyjne *Rozbudowę infrastruktury informatycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu* w kwocie 350 tys. zł, dotacje przekazano i wykorzystano w całości,
- dotację podmiotową na finansowanie zwiększenia stypendiów doktoranckich dla nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów uczelni w kwocie 2 730 tys. zł, przekazał 2 202,6 tys. zł, z czego wykorzystano 1 448 tys. zł

Ponadto MNiSW w 2020 r. przekazał dotację podmiotową na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej lub specjalnego przeznaczenia badawczego w kwocie 3 594,1 tys. zł, z czego wykorzystano 1 196,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 1429-1435)

W latach 2019 – 2020 podział subwencji został dokonany zgodnie z zarządzeniem Rektora z 22 grudnia 2016 r. nr 41/2016/2017 w sprawie optymalizacji systemu zarządzania finansami Uczelni, w której określono, że jednostki organizacyjne w 2019 r. z tytułu subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego otrzymywały 90% a budżet centralny 10% oraz zarządzeniem Rektora z 18 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu gospodarki finansowej Uczelni, w którym określono, że w 2020 r. wydziały otrzymują 82% a budżet centralny 18% subwencji.

⁵² Wykorzystano również 10 852,9 tys. zł z dotacji otrzymanej w 2018 r..

⁵³ Wykorzystano również 373,5 tys. zł z dotacji otrzymanej w 2018 r.

⁵⁴ Kwoty przekazanych przez MNiSW w 2020 r. środków podane są według stanu na dzień 30 września 2020 r.

⁵⁵ Kwoty wykorzystanych w 2020 r. środków podane są według stanu na dzień 30 września 2020 r.

Kwestor wyjaśniła, że zmiana proporcji podziału subwencji wynika ze zmian w strukturze organizacyjnej Uczelni. W wyniku tych zmian Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu, Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie oraz Nadnotecki Instytut UAM w Pile stały się filiami i są finansowane z budżetu centralnego.

(akta kontroli str. 1444-1478, 2341-2342)

W Uczelni w 2019 r. z subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego wydzielono kwotę 27 426,1 tys. zł⁵⁶, z przeznaczeniem na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego. Została ona podzielona na wydziały, według algorytmu, w którym jako podstawę stałej przeniesienia (na poziomie 70%) stanowiła suma dotacji statutowych wydziałów wynikająca z decyzji MNiSW z 2018 r. Podział 30% został dokonany w oparciu o składniki algorytmu stosowanego przez MNiSW. W 2020 r. podział subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego należnej wydziałom dokonywany jest łącznie w jednym strumieniu finansowania. W planach finansowych wydziałów wyodrębnione zostały koszty bezpośrednie działalności badawczej bez wynagrodzeń osobowych.

(akta kontroli str. 2335-2336)

Koszty wynagrodzeń nauczycieli akademickich wraz z pochodnymi w latach 2019 – 2020 (III kwartał) sfinansowanymi z subwencji wyniosły odpowiedni 285 072,3 tys. zł i 199 018,4 tys. zł.

Kwestor podała, że wyodrębnienie kosztów wynagrodzeń osobowych pozostałych pracowników sfinansowanych z subwencji jest pracochłonne i będzie miało wartość przybliżoną, bowiem koszty te rozliczane są w ramach kosztów pośrednich w układzie funkcjonalno – kalkulacyjnym i następuje etapami w różnych wariantach obliczeniowych. I tak np.: koszty utrzymania powierzchni, w tym wynagrodzenia pracowników administracji przypisanej do danego obiektu oraz jego obsługi rozliczane są kluczem zajmowanej powierzchni przez jednostki użytkujące dany obiekt.

(akta kontroli str. 2337-2340)

Wysokość miesięcznych zasadniczych wynagrodzeń brutto⁵⁷ nauczycieli akademickich w roku akademickim 2019/2020 według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. i 1 stycznia 2020 r. w grupie:

a) dydaktycznej wynosiła na stanowiskach

- profesora po 7 050 zł,
- profesora uczelni 6 310 zł i 5 860 zł
- adiunkta ze stopniem doktora 4 735 zł i 4 935 zł,
- starszego wykładowcy ze stopniem doktora 4 708 zł i 4 706 zł,
- wykładowcy z tytułem magistra 3 212 zł i 3 213 zł,
- innych ze stopniem doktora 3 554 zł i 3 558 zł,
- innych z tytułem magistra 3 219 zł i 3 213 zł.

b) badawczo-dydaktycznej wynosiła na stanowiskach:

- profesora 7 693 zł i 7 831 zł,
- profesora uczelni po 5 968 zł,
- adiunkta ze stopniem doktora 4 780 zł i 4 979 zł,
- asystent ze stopniem doktora po 3 530 zł,
- asystent z tytułem magistra po 3 205 zł.

c) badawczej wynosiła na stanowiskach:

- profesora 8 584 zł i 8 268 zł,

⁵⁶ Tj. w wysokości odpowiadającej kwocie otrzymanych w 2018 r. dotacji na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego i rozwój młodych naukowców.

⁵⁷ Bez dodatków zadaniowych i specjalnych.

- profesora uczelni 6 970 zł i 7 253 zł,
- adiunkta ze stopniem doktora 6 180 zł i 6 479 zł,
- asystent ze stopniem doktora po 3 530 zł,
- asystent z tytułem magistra 3 420 zł i 3 532 zł.

(akta kontroli str. 1439)

3.6. W latach 2018 – 2020⁵⁸ Uczelnia otrzymała z MNiSW dotacje celowe na zadania inwestycyjne w wysokości odpowiednio 3 228,17 zł, 1 744,43 tys. zł, 350 tys. zł.

Szczegółowym badaniem objęto najwyższe kwotowo otrzymane dotacje. I tak:

- w 2018 r. - 2 000 tys. zł na realizację inwestycji służącej potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych pn. *System optycznych robotycznych sensorów satelitarnych*⁵⁹. Otrzymana przez Uczelnię dotacja została wydatkowana w całości na zakup głównego teleskopu optycznego wraz z wyposażeniem oraz szerokokątnego szukacza z wyposażeniem, które zostały przyjęte do używania.

- 2019 r. - 1 000 tys. zł na dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji pn. Budowa Domu Studenckiego Poznań Morasko⁶⁰. Otrzymana przez Uczelnię dotacja została wydatkowana w całości na sfinansowanie projektu architektonicznego i budowlanego domu studenckiego oraz opłaty administracyjne związane z uzyskaniem pozwolenia na budowę. W umowie z 28 grudnia 2017 r. nr 1732 o udzieleniu dotacji celowej na dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji pn. *Budowa Domu Studenckiego Poznań Morasko* zaplanowano, że wykonanie projektu budowlanego i wystąpienie z wnioskiem o pozwolenie na budowę nastąpi w 2018 r. (§ 2 ust. 8 umowy), a w 2019 r. Uczelnia zobowiązuje się do wykonania części fundamentów pod realizowany obiekt (§ 2 ust. 9 umowy). Następnie w aneksie z 30 sierpnia 2018 r. postanowiono, że wykonanie projektu budowlanego wraz z uzyskaniem pozwolenia na budowę (§ 1 ust. 6) nastąpi w 2019 r. Kanclerz wyjaśnił, że przesunięcie terminów przedmiotowej inwestycji wynikało z wniesionego przez Uczelnię odwołania od decyzji Prezydenta Miasta Poznania o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Rozstrzygnięcie Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Poznaniu zostało wydane we wrześniu 2018 r. i wtedy było możliwe rozpoczęcie inwestycji.

- w 2020 r. – 350 tys. zł na rozbudowę infrastruktury informatycznej. Otrzymana przez Uczelnię dotacja została wydatkowana w całości na zakup czterech przełączników sieciowych⁶¹, które zostały przyjęte do używania.

(akta kontroli str. 1438, 2343-2344, 2382)

MNiSW przyznał Uczelni dotację podmiotową na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, studia doktorskie, kształceniem na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej w następujących wysokościach:

- w 2018 r. - 1 612 300,00 zł, z czego wykorzystano 1 238 841,97 zł,
- w 2019 r. - 1 820 000,00 zł, z czego wykorzystano 1 323 802,12 zł,
- w 2020 r. - 1 282 472,01 zł z czego wykorzystano 712 395,83 zł (do 30.09.2020 r.)

⁵⁸ Za 2020 r. dane wg stanu na dzień 25 listopada 2020 r.

⁵⁹ Decyzja MNiSW z 15 maja 2017 r. nr 6725/IA/SP/2017 zmieniona decyzją 6725/IA/SP/2017.1. Łączna kwota przyznanej dotacji wyniosła 2 850 tys. zł, z tego w 2018 r. 2 000 tys. i 2019 r. 850 tys. zł. Zmiany wynikały ze złożoności projektu, w tym m.in. konsultacji z potencjalnymi dostawcami w zakresie sprostania wymaganiom technicznym oraz przeprowadzeniem testów na wcześniej zakupionym przez Uczelnię teleskopie znajdującym się w Arizonie.

⁶⁰ Umowa z MNiSW nr 1732 z 28 grudnia 2017 r. zmieniona w dniach 30 sierpnia 2018 r., 18 kwietnia 2019 r. oraz 5 listopada 2020 r.

⁶¹ Umowa z MNiSW nr 6954/II-LAN/SP/2019 z 31 lipca 2019 r. zmieniona aneksem nr 1/2019 z 14 listopada 2019 r. Zmiana wynikała z przedłużającego się postępowania przetargowego na zakup sprzętu.

W poszczególnych latach objętych kontrolą, szczegółowym badaniem objęto następujące wydatki

1) w 2018 r. – wydatki w łącznej kwocie 232 008,21 zł (18,7 % wykorzystanej dotacji) poniesione na wyposażenie pomieszczeń i sprzęt (90 472,74 zł) oraz zakup pozostałych usług (141 535,47 zł),

2) w 2019 r. – wydatki w kwocie 176 756,80 zł (13,3% wykorzystanej dotacji) poniesione na zakup pozostałych usług,

3) W 2020 r. (do 30 września 2020 r.) wydatki w kwocie 91 984,90 zł (12,9% wykorzystanej dotacji) poniesione na remonty istniejącej infrastruktury służącej osobom niepełnosprawnym (23 976,00 zł) oraz na inne wydatki (68 008,90 zł).

Badanie wykazało, że wydatki były ponoszone zgodnie z przeznaczeniem dotacji, jednak wydatek w kwocie 24 810,00 zł z tytułu umowy zawartej z podmiotem zewnętrznym na realizację usługi konsultacji merytorycznej został dokonany w sposób niegospodarny i niecelowy, tj. z zastosowaniem nieoptymalnych rozwiązań – szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Objęte badaniem wydatki nie zostały przeznaczone na pokrycie wydatków niedozwolonych określonych na stronie internetowej *konstytucja dla nauki.pl*⁶², w tym na sfinansowanie: opłat za studia ponoszone przez osoby niepełnosprawne, stypendiów lub innych świadczeń dla osób z niepełnosprawnością, spotkań integracyjnych, rehabilitacji medycznej lub leczniczej doktorantów, promocji uczelni, wydatków o charakterze inwestycyjnym, kosztów wydawania artykułów niezwiązanych z tematyką dostępności uczelni dla osób niepełnosprawnych w czasopiśmie.

(akta kontroli str. 2345-2347, 2383)

W latach objętych kontrolą UAM uzyskał środki finansowe z dotacji podmiotowej (tzw. Projakościowej) przeznaczonej na finansowanie zwiększenia stypendiów doktoranckich dla nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów w uczelni:

- w 2018 – 3 450 tys. zł (wykorzystana 3 498,99 tys. zł),

- w 2019 – 3 350 tys. zł (wykorzystana 2 896 tys. zł),

- w 2020 – przyznano 2 202,6 tys. zł (wykorzystana 1 448 tys. zł – do 30.09.2020 r.)

Zgodnie z obowiązującym w Uczelni zarządzeniem nr 358/2014/2015 Rektora Uniwersytetu z 19.03.2015 r. w sprawie określenia regulaminu przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego w UAM, zwiększenie stypendium doktoranckiego przysługiwało nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów na poszczególnych latach studiów doktoranckich, wyłonionych na podstawie rankingu sporządzanego przez komisję osobno dla każdego z wydziałów i dla doktorantów dla każdego roku studiów według kryteriów oraz punktacji określonej w zarządzeniu.

Szczegółowa analiza dokumentacji przyznania zwiększenia stypendium doktoranckiego⁶³ wykazała, że ustalenie liczby doktorantów, którym przyznano stypendium oraz wybór najlepszych doktorantów dokonany został prawidłowo, tj. zgodnie z przyjętymi w Uczelni kryteriami.

W poszczególnych latach akademickich przyznano stypendia 207 doktorantom w roku akademickim 2018/2019, 202 doktorantom w roku akademickim 2019/2020 oraz 135 doktorantom w roku akademickim 2020/2021.

(akta kontroli str. 1303-1326)

3.7. W wyniku udziału w pierwszym konkursie w ramach programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”, o którym mowa w art. 387 ust. 1 Pswin, Uczelnia zawarła z MNiSW umowę, na mocy której została zwiększona⁶⁴ coroczna

⁶²<https://konstytucjadlanauki.gov.pl/dotacja-na-wsparcie-procesu-ksztalcenia-i-prowadzenia-badan-dla-osob-z-niepelnosprawnosciami>

⁶³ Wydział Biologii i Chemii za lata akademickie 2018/2019, 2019/2020 oraz 2020/2021.

⁶⁴ Umowa z 16 grudnia 2019 r. nr 05/IBUD/2019/94.

subwencja określona w art. 365 pkt 1 lit. a-c i pkt 2 lit. a-d powołanej ustawy w wysokości 49 225 tys. zł rocznie w sześcioletnim okresie obejmującym lata 2020-2025. Na skutek zmiany umowy⁶⁵ w roku 2020 przyznane Uczelni środki finansowe zostały przekazane w formie skarbowych papierów wartościowych, zgodnie z ustawą z dnia 13 lutego 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2020⁶⁶, w wartości nominalnej wynoszącej 54 148 tys. zł. Poniesione przez Uczelnię w 2020 r. wydatki związane z realizacją celów w zakresie podniesienia poziomu jakości naukowej i poziomu jakości kształcenia przyjętych do finansowania w ramach konkursu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” w wysokości 780,4 tys. zł były finansowane środkami pieniężnymi otrzymanymi w dniu 23 grudnia 2019 r. z MNiSW z tytułu zwiększenia subwencji dla Uczelni, z którymi zawarto umowy w ramach projektu „Inicjatywa doskonałości - uczelnia badawcza” w kwocie 5 971,4 tys. zł. W Uczelni koszty związane z działaniami realizowanymi w ramach programu „Inicjatywa doskonałości - uczelnia badawcza” były ewidencjonowane na wyodrębnionym koncie księgowym.

(akta kontroli str. 218-448, 1481-1482)

3.8. Uczelnia w 2020 r. poniosła koszty związane z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS CoV-2 w wysokości 1 140,81 tys. m. in. na płyny do dezynfekcji, maseczki, przyłbice, rękawice stacje i dozowniki do dezynfekcji.

(akta kontroli str. 696-697)

3.9. Uczelnia wykonała obowiązek poddania sprawozdań finansowych za 2018 r. oraz 2019 r. badaniu przez firmę audytorską. W wyniku przeprowadzonych badań nie zostały sformułowane żadne rekomendacje.

akta kontroli str. (1743-1754)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Uczelnia w 2020 r. wydatkowała kwotę 24 810,00 zł na zakup usług konsultacji merytorycznych sfinansowaną ze środków otrzymanych w ramach dotacji podmiotowej na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, studia doktorskie, kształceniem na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej (3% wydatkowanej do dnia 30 września 2020 r. dotacji) w sposób niecelowy i niegospodarny, bez zachowania zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów i optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Działanie takie naruszało art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.⁶⁷

Uczelnia zawarła umowę nr ZP/112/U/20 z 6 lutego 2020 r., której przedmiotem były konsultacje merytoryczne z zakresu realizowania i finansowego rozliczenia projektu POWR.03.05.00-00-A095/19 *Uczelnia otwarta dla wszystkich uczelnią na miarę XXI wieku* (dalej: Projekt), dofinansowanego ze Środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w konkursie POWR.03.05.00-IP.08-00-DOS/19 w zakresie:

- a) zespół projektu i podział zadań;
- b) zadania i odpowiedzialność kierownika projektu oraz jego zastępcy;
- c) zasady finansowego rozliczania;
- d) obieg dokumentów;
- e) zasady wyłaniania ekspertów;
- f) wydatki kwalifikowalne vs. niekwalifikowalne.

⁶⁵ Aneks z dnia 28 kwietnia 2020 r. nr 1.

⁶⁶ Dz. U. poz. 278.

⁶⁷ Dz.U. z 2019 r., poz. 869 ze zm.

Umowa zawarta została na okres od lutego do maja 2020 r., czyli w początkowej fazie realizacji Projektu. Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Biura Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami (dalej: BWON) i jednocześnie Kierownika Projektu, zakres usług w ramach poszczególnych punktów objętych umową polegał na: (a) pozyskaniu wiedzy: jakie informacje powinno się zamieszczać w bazie SL2014 i bazie konkurencyjności; jaka jest odpowiedzialność kierownika projektu i członków zespołu, którzy odpowiadają za zamieszczanie tych informacji, jak dobrać zespół, który uzupełni kompetencje kierownika, oraz że w w zespole powinna się znaleźć osoba sprawnie obsługująca Excel'a, uzyskaniu informacji co powinno być zawarte w zakresach czynności osób zaangażowanych w realizację Projektu; (b) uzyskaniu informacji co i jak komunikować NCBiR, kiedy przysyłać informacje a kiedy zapytania do NCBiR, uświadomieniu, że kierownik projektu ponosi odpowiedzialność za wszelką dokumentację projektu; (c) konsultacjach w zakresie sprawozdań i wniosków o płatność; (d) pozyskaniu wiedzy jakie dokumenty należy przygotować do poszczególnych kategorii wydatków, w tym przy ogłoszeniach zamieszczanych w Bazie Konkurencyjności, a jakie przy realizacji zadań związanych z doszkaltaniem pracowników; uzyskaniu informacji, aby z pracownikiem, który jest doszkaltany w ramach Projektu zawierać umowę lojalnościową (zobowiązującą do kontynuacji pracy w Uczelni); (e) konsultacji w zakresie prawidłowego rozumienia obowiązujących w projekcie Wytycznych; konsultowaniu kwestii związanych koniecznością zamieszczania ogłoszeń w Bazie Konkurencyjności, w przypadku gdy kwoty są niższe niż te, które wymagają zamieszczenia w tej Bazie; pozyskaniu informacji czy przez godzinę pracy ekspertów należy rozumieć 45 czy 60 minut; (f) uzyskaniu informacji, aby przy odbiorze zakupionych towarów zachowywać protokoły odbioru. Kierownik BWON wyjaśniła, że nie korzystała z pomocy opiekuna projektu wyznaczonego przez NCBiR, ograniczając się do zapoznania z informacjami zawartymi na stronie internetowej NCBiR w zakładce *Najczęściej zadawane pytania*. Wyjaśniła, że sporządzaniem wniosków o płatność oraz weryfikacją pod względem formalnym i zamieszczaniem ogłoszeń w Bazie Konkurencyjności zajmują się pracownicy (dwie osoby) z Centrum Wsparcia Projektów Uczelni. Dodała, że w zespole projektu zostały zatrudnione trzy osoby, w tym dwóch pracowników Uczelni, którzy mają doświadczenie w projektach finansowanych przez NCBiR. Ponadto, Kierownik BWON wyjaśniła, że konsultacje merytoryczne służyły przygotowaniu Kierownika Projektu do współpracy z pozostałymi członkami zespołu i innymi jednostkami Uczelni zaangażowanymi w realizację Projektu. Podniosła, że formularz wniosku o dofinansowanie ma ograniczoną ilość znaków i w związku z tym zakresy obowiązków kierownika i członków zespołu zostały w nim opisane w sposób ogólny a konsultacje miały na celu dokładne określenie zadań członków zespołu, zasad obiegu dokumentów pomiędzy członkami zespołu i innymi jednostkami organizacyjnymi UAM. Wyjaśniła również, że UAM posiada doświadczenie w zakresie projektów finansowanych przez NCBiR, ale dotyczą one innych konkursów niż 3.05. W zakresie zatrudniania ekspertów podała, że załącznik nr 8 - standard kosztów⁶⁸ w Projekcie odnosi się do trenerów i wykładowców a nie do ekspertów, którzy mają inną rolę, a sam standard prezentuje tylko niektóre wydatki. Dlatego analiza katalogu kosztów oraz jego interpretacja pozwoli na uniknięcie błędów. Kierownik BWON podała również, że z konsultacji sporządzała sporadyczne notatki w formie bardzo roboczej oraz, że nie widziała potrzeby dokumentowania odbytych konsultacji.

(akta kontroli str.1488-1516, 2378-2380)

⁶⁸ Załącznik do regulaminu konkursu POWR.03.05.00-IP.08-00-DOS/19

Rektor wyjaśniła, że powodem zawarcia umowy był wniosek Kierownika BWON oraz fakt, że nie posiada ona doświadczenia w kierowaniu projektami POWER. Ponadto za zawarciem umowy miały przemawiać następujące argumenty (poza wskazanymi przez Kierownika BWON w wyjaśnieniach): ze względu na istotne znaczenie tego projektu dla UAM zasadne było korzystanie nie tylko z wiedzy i doświadczeń kadry UAM, ale również posiłkowanie się wiedzą i doświadczeniem podmiotu, który profesjonalnie świadczy usługi w zakresie konsultacji z zakresu realizowania i finansowego rozliczania tego rodzaju projektów, pozwoli to w pełni profesjonalnie realizować i rozliczyć projekt, unikając ewentualnych błędów i późniejszych znacznie bardziej dotkliwych konsekwencji związanych z potencjalnym zwrotem części lub całości dofinansowania; dla właściwego przebiegu współpracy należało szczegółowo sprecyzować za jakie dokładnie zadania i za jakie dokładnie dokumenty odpowiadać powinni poszczególni członkowie zespołu, jak powinno wyglądać sprawowanie nadzoru oraz wykonywanie funkcji zarządczych przez kierownika projektu i jego zastępcę, jak powinien wyglądać prawidłowy obieg dokumentacji między członkami zespołu, a także między zespołem projektu a przedstawicielami innych jednostek organizacyjnych UAM, a co za tym idzie jak powinny brzmieć bardziej szczegółowe zakresy obowiązków. Szczegółowych konsultacji wymagało określenie zasad i zakresu współpracy pomiędzy Specjalistką ds. administracji, sprawozdawczości i monitoringu oraz Specjalistką ds. rozliczeń - pomimo bowiem, że przygotowanie wniosku o płatność zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie leży po stronie Specjalistki ds. rozliczeń, to część dokumentów potrzebnych do jego opracowania jest monitorowana przez Specjalistkę ds. administracji, sprawozdawczości i monitoringu; konsultacje w ramach przedmiotowej umowy obejmować miały zaprezentowanie UAM przez wykonawcę szeregu rozwiązań (dobrych praktyk) stosowanych w projektach ponadnarodowych, które Wykonawca mógł przedstawić w związku z jego wiedzą i zawodowym doświadczeniem, a które nie były ujęte we wniosku o dofinansowanie. W szczególności konsultacje miały objąć przedstawienie optymalnych rozwiązań dotyczących ustalenia osoby odpowiedzialnej za kontakt z opiekunem projektu ze strony NCBIR, jak też praktyczne aspekty współpracy z opiekunem projektu, w tym kwestie jakiego czasu na odpowiedź ze strony opiekuna projektu należy się spodziewać, jak zadawać pytania, by zwiększyć szansę na szybką odpowiedź, jakich kanałów komunikacji najlepiej używać (kiedy dzwonić, a kiedy koniecznie wysłać wiadomość w systemie SL, itp.); konsultacje pozwoliły zoptymalizować proces zarządzania finansami w trakcie trwania projektu, już od chwili jego rozpoczęcia, m.in. poprzez czasowe planowanie wydatków z perspektywy poprawności rozliczenia projektu, zaplanowanie potencjalnych przesunięć pomiędzy poszczególnymi kategoriami wydatków, uwzględnienie wpływu rozwijającej się w tamtym czasie pandemii na realizację projektu i zaplanowanie potencjalnych przyszłych posunięć w zakresie wniosków o zmiany w projekcie, szacowania wpływu zmiany cen towarów i usług na realizację projektu. Poprawa jakości rozliczania projektu uzyskana dzięki współpracy z wykonawcą wynikała przede wszystkim z szerokiego spektrum doświadczenia wykonawcy zdobytego przy projektach prowadzonych nie tylko przez uczelnie, ale też przez inne podmioty; zakres konsultacji dotyczących obiegu dokumentów odnosił się także do zagadnień, jakie konkretnie dokumenty muszą być przedłożone do określonych we wniosku zadań w ramach zespołu, kto powinien je gromadzić, które z dokumentów przekazywać do pozostałych jednostek w tym Centrum Wsparcia Projektów, a które gromadzić w biurze projektu. Ponadto know-how zdobyte przez wykonawcę w trakcie uczestniczenia w realizacji licznych projektów pozwoliło na wskazanie najczęściej popełnianych błędów w procesie przetwarzania dokumentów. Wymusiło to m.in. powstanie wewnętrznych procedur dotyczących weryfikacji dokumentów

rekrutacyjnych przez osoby przyjmujące je, nawet jeśli nie jest to Specjalista ds. rekrutacji i kontaktu z UP. Za radą wykonawcy przyjęto także zasadę „racjonalnych wątpliwości” - dokumenty, które zawierają zapisy, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że są błędne, są oznaczane i weryfikowane. Dobrym przykładem tego jest oznaczenie przez pracowników dydaktycznych UAM wykształcenia innego niż wyższe. Takie omyłkowe zaznaczenie przy przetwarzaniu setek dokumentów przez odpowiedniego Specjalistę może być trudne do wychwycenia, a weryfikacja każdego z nich jest czasochłonna. Dlatego dokumenty weryfikowane były co do logiczności zapisów już na etapie ich pozyskiwania, w obecności uczestnika/czki projektu; w zakresie zatrudniania ekspertów istniała uzasadniona potrzeba doprecyzowania właściwej realizacji tego wydatku. Racjonalność wydatków stanowi element oceny ich kwalifikowalności. Dlatego kluczowe jest odpowiednie zbalansowanie z jednej strony wymagań wobec zatrudnianych ekspertów z kosztami, jakie można przeznaczyć na ich zatrudnienie, tak aby uzyskać jak najlepszą jakość świadczonych usług za jak najniższą cenę. Doświadczenie wykonawcy wyniesione z innych projektów pozwoliło, m.in. na przybliżenie zespołowi projektowemu informacji o oczekiwaniach opiekunów projektów i Instytucji Zarządzających w tym zakresie, aby zminimalizować ryzyko zarzutu nieracjonalnych wydatków. Od samego stosowania określonych wytycznych (co UAM mógł robić samodzielnie) bardziej istotne było wykorzystanie doświadczenia wykonawcy w zakresie sposobu rozumienia poszczególnych wymogów określonych w dokumentach projektowych przez różne podmioty biorące udział w realizacji i ewaluacji projektu, tak aby pogodzić ich interesy i zapewnić optymalną realizację projektu; celem skorzystania z konsultacji profesjonalnego podmiotu, w tym w zakresie kosztów kwalifikowalnych. Niezależnie od korzystania z zasobów UAM, istotne było zminimalizowanie ryzyka błędu w zakresie kwalifikowalności wydatków, które mogłyby prowadzić do negatywnych skutków finansowych po stronie UAM, które byłyby znacznie bardziej dotkliwe, aniżeli koszt wynagrodzenia profesjonalnego doradcy. Rektor dodała, że w żadnym momencie UAM nie uznała, że kwalifikacje pracowników Uczelni są niewystarczające, a jedynie, że zalecane byłoby skorzystanie z pomocy osoby mogącej spojrzeć na realizowane projekty z innej perspektywy, aby jeszcze bardziej zoptymalizować proces realizacji projektów poprzez zapewnienie najbardziej obeznanym w tej materii pracownikom, dodatkowych możliwości wymiany doświadczeń z podmiotem działającym na rynku. Gdyby osoby te rzeczywiście nie posiadały odpowiedniego doświadczenia i kompetencji to nie pracowałyby przy omawianym projekcie. Rektor podkreśliła, że pracownicy Uczelni byli zatrudnieni w Projekcie znacznie później niż zawarto umowę z Wykonawcą. Niemożliwe jest korzystanie z dorobku kogoś, kto formalnie nie pracuje w projekcie, a zatem na moment zawierania umowy z wykonawcą Kierownik BWON nie dysponowała wsparciem tych osób. Przed zawarciem umowy osoby te były zaangażowane w inne inicjatywy i nie miały czasu, by zapewnić wsparcie Kierownikowi BWON w poznawaniu tajników zarządzania projektem POWR 03.05 w takim zakresie jak było to potrzebne. Szeroki zakres konsultacji omawianego projektu wymagał dużego nakładu czasu, a pracownicy Centrum Wsparcia Projektów obsługują poza projektem „Uczelnia otwarta dla wszystkich” szereg innych projektów dla całej uczelni, a tym samym nie są w stanie skupić się na realizacji pojedynczego projektu w sposób, w jaki potrzebowała tego Kierownik BWON.

(akta kontroli str. 2391-2397)

NIK wskazuje, że w UAM wyodrębnione zostały komórki organizacyjne posiadające kompetencje z zakresu ww. konsultacji merytorycznych oraz, że informacje, które pozyskano w ramach realizacji umowy o usługi konsultacji merytorycznych zostały już określone we wniosku o dofinansowanie Projektu, stanowiącym załącznik nr 2

do umowy o dofinansowanie projektu w ramach POWER z 7 lutego 2020 r., nr POWR.03.03.00-00-A095/19 (dalej: umowa o dofinansowanie). I tak:

a) w punkcie IV ppkt 4.5. wniosku określono zespół i podział zadań zespołu projektu (kierownika i członków) oraz wymagane kompetencje na danym stanowisku – określono, że będą to cztery osoby, dla każdego ze stanowisk przypisane zostały zadania,

b) w punkcie IV ppkt 4.5 określone zostały zadania i zakres odpowiedzialności kierownika projektu, w tym m. in. odpowiedzialność kierownika za zarządzanie czasem w projekcie oraz ostateczną akceptację decyzji merytorycznych i finansowych,

c) zasady finansowego rozliczania zostały określone w umowie o dofinansowanie⁶⁹, a ponadto we wniosku o dofinansowanie pkt IV ppkt 4.4. Uczelnia podniosła, że ma bogate doświadczenie w realizacji projektów finansowanych m.in. NCN, NCBiR, MSWiN – do 2017 r. blisko 520 projektów o łącznej wartości blisko 126 mln zł,

d) konsultacje w zakresie obiegu dokumentów sprowadzały się do regulacji z zakresu prawa pracy, tj. klauzuli lojalnościowej czy sporządzenia wniosków o płatność i ogłoszeń zamieszczanych w Bazie Konkurencyjności, a w tym zakresie UAM posiada potencjał kadrowy – Centrum Spraw Pracowniczych w zakresie prawa pracy oraz Centrum Wsparcia Projektów, które w przedmiotowym projekcie uczestniczy, a pozostały obieg dokumentów (np. proces zawierania umów i zakupów) odbywa się w oparciu o obowiązujące w Uczelni procedury,

e) w zakresie wylaniania ekspertów i wydatków kwalifikowalnych, w załączniku 8 – Standardy dotyczące kosztów w projekcie, do regulaminu konkursu określony został m. in. sposób obliczania czasu pracy trenerów/wykładowców. Oznacza, to, że zasady te były znane Uczelni i uwzględnione na etapie sporządzania wniosku o dofinansowanie (było to konieczne przy określeniu budżetu projektu). W zakresie wydatków kwalifikowalnych wydane zostały Wytyczne Ministra Inwestycji i Rozwoju z dnia 22 sierpnia 2019 r. (obowiązujące od 9 września 2019 r.) nr MliR/2014-2020/12(4), w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020, do których odsyła umowa o dofinansowanie.

NIK wskazuje również, że w zespole realizującym Projekt od lutego i maja 2020 r. zatrudnione zostały dwie osoby – pracownicy Uczelni, w tym jedna z doświadczeniem kierowniczym w realizacji projektów finansowanych z Programów Operacyjnych Wiedza Edukacja Rozwój, a szczegółowy zakres obowiązków jednego z tych pracowników zatrudnionych w Projekcie, w przeważającej części był tożsamy z jego zakresem obowiązków wykonywanych przy innych projektach w Uczelni. Ponadto zauważyć należy, że rozeznając rynek i zawierając umowę na świadczenie przedmiotowych usług Uczelnia nie wymagała, aby zleceniobiorca posiadał wiedzę i doświadczenie w realizacji projektów w ramach konkursów POWR 3.05. Również z przedstawionych przez oferenta referencji nie wynika, aby miał on doświadczenie w konkursach POWR 3.05. NIK zauważa również, że kompetencje i doświadczenie przypisywane Wykonawcy umowy nie zostały wykazane, bowiem do oferty załączono jedynie dwa listy referencyjne, w tym jeden z Uczelni dotyczący innego zakresu świadczonych usług, co przy doświadczeniu Uczelni w realizowaniu projektów finansowanych przez NCBiR nie jest doświadczeniem szczególnym. Również czasochłonność świadczonych usług jest wątpliwa, bowiem z wyjaśnień Kierownika BWON wynika, że usługi konsultacji wyniosły do czterech godzin tygodniowo.

⁶⁹ Umowa o dofinansowanie projektu w ramach programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój z 7 lutego 2020 r. nr POWR.03.05.00-00-A095/19-00.

Konkludując, w ocenie NIK, informacje pozyskane od wykonawcy usługi wsparcia merytorycznego były już znane w Uniwersytecie na etapie sporządzenia wniosku o dofinansowanie Projektu, który jak wyjaśniała Kierownik BWON, był sporządzony przez nią osobiście. Podkreślenia wymaga, że kompetencje i doświadczenie pracowników Uczelni w realizacji projektów finansowanych m.in. przez NCBiR były wystarczające do realizacji Projektu.

(akta kontroli str. 1488-1493, 1525 – 1667, 1727-1742, 2360-2365)

2. Kierownik BWON przeprowadzając rozeznanie rynku w sprawie konsultacji merytorycznych dotyczących realizacji POWR.03.05.00-00-A095/19 *Uczelnia otwarta dla wszystkich uczelni na miarę XXI wieku* nie udokumentowała w sposób prawidłowy gospodarnego i oszczędnego wydatkowania środków publicznych.

Według wyjaśnień i treści notatki służbowej Kierownika BWON, w celu rozeznania rynku wystosowane zostały trzy zapytania ofertowe – dwa w sposób elektroniczny i jedno telefoniczne. Jednak zachowana została tylko jedna oferta od podmiotu, z którym zawarto następnie umowę. Kierownik BWON wyjaśniła, że nie posiada potwierdzenia wysłania zapytania do drugiego oferenta, oraz że zapytanie zostało do niego ponowione w trakcie kontroli NIK, tj. 7 grudnia 2020 r. Wyjaśniając różnicę w zapytaniach ofertowych dotyczącą szacowanego 25 godzinnego miesięcznego czasu konsultacji, który zawarto jedynie w zapytaniu do oferenta, którego oferta nie została zachowana, wyjaśniła że wynika to z przeoczenia.

Działanie takie naruszało § 3 ust. 2 Zasad udzielania zamówień publicznych o wartości nieprzekraczającej 14 000 euro w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu⁷⁰. Zgodnie z tą regulacją, kierownik jednostki organizacyjnej obowiązany jest przeprowadzić i udokumentować przeprowadzenie czynności mające na celu gospodarne, celowe i oszczędne wydatkowanie środków publicznych oraz wybór najkorzystniejszej oferty zapewniającej właściwą realizację zamówienia.

(akta kontroli str. 1488-1493, 1518-1524, 1668-1726)

OCENA CZĄSTKOWA

W Uczelni, środki publiczne były wydatkowane zgodnie z rzetelnie sporządzonymi planami rzeczowo-finansowymi. Sprawozdania finansowe były corocznie poddawane badaniu przez firmę audytorską. Stwierdzono jednak niecelowe i niegospodarne wydatkowanie środków dotacji na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, studia doktorskie, kształceniem na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej w kwocie 24 810 zł.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- Wnioski
1. Podjęcie skutecznych działań ograniczających obciążenie nauczycieli akademickich zajęciami dydaktycznymi w godzinach ponadwymiarowych przekraczających dwukrotność pensum.
 2. Zlecanie usług doradczych i konsultacyjnych podmiotom zewnętrznym po przeprowadzeniu rzetelnej analizy potrzeb i możliwości ich realizacji z wykorzystaniem zasobów Uczelni.

⁷⁰ Załączniki nr 3 do Zarządzenia Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu nr 116/2009/2010 z 17 grudnia 2009 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminem Zamówień Publicznych, Regulaminem Prac Komisji Przetargowej, oraz zasad udzielania zamówień publicznych o wartości nie przekraczającej 14 000 euro ze zmianami.

3. Podjęcie działań w celu zapewnienia przestrzegania prawidłowego dokumentowania przeprowadzonych czynności mających na celu gospodarne, celowe i oszczędne wydatkowanie środków publicznych oraz wybór najkorzystniejszej oferty zapewniającej właściwą realizację zamówienia.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 29 grudnia 2020 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy
Joanna Piasecka-Girguś
starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
p.o. Wicedyrektor

.....
Podpis

Aleksandra Koszarek
starszy inspektor kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
podpis

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 29 grudnia 2020 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy

Joanna Piasecka-Girguś

starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor

z up. Grzegorz Malesiński

p.o. Wicedyrektor

.....
Podpis

.....
podpis

Aleksandra Koszarek

starszy inspektor kontroli państwowej

.....
Podpis